

Dictamen en relació amb la consulta plantejada per un Col·legi professional en relació amb l'exercici del dret de cancel·lació.

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una consulta d'un Col·legi professional (en endavant, el Col·legi), que fa esment a l'exercici dels drets de cancel·lació i d'oposició en el sí d'una corporació de dret públic.

La consulta es refereix específicament al dret de cancel·lació, en concret, als criteris d'actuació a seguir quan un col·legiat es dona de baixa del Col·legi i demana la cancel·lació de les seves dades. Es pregunta sobre quines dades del fitxer de col·legiats s'han de suprimir, quines s'han de bloquejar, i quin és el temps de bloqueig de les dades.

Analitzada la petició, i vista la normativa vigent aplicable i l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent.

I

(...)

II

Cal partir de la base que la informació relativa a les persones físiques es troba protegida per la normativa de protecció de dades, en concret, per la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) i el Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desplegament de la LOPD (RLOPD).

La LOPD estableix una sèrie de principis i garanties que té qualsevol persona física per tal de protegir les seves dades personals, entre d'altres, atorga als interessats (art. 3.e) de la LOPD) l'exercici dels drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició (drets ARCO).

En concret, la consulta es refereix a quins han de ser els criteris d'actuació a seguir quan un col·legiat es dona de baixa del Col·legi i demana la cancel·lació de les seves dades. La consulta afegeix que les dades de què disposa el Col·legi són les indicades en el fitxer "Col·legiats". El Col·legi sol·licita la concreció, pel que fa a les dades tractades en el dit fitxer, de *"quines s'han de suprimir, quines s'han de bloquejar i quin és el temps de bloqueig d'aquestes, atès que com a corporació de dret públic entenem que hi ha determinada informació de la qual el Col·legi n'és garant, com és el cas de la informació relativa als anys de col·legiació o bé els cursos que acrediten la seva formació professional."*

La consulta es formula en relació amb les dades personals que es tracten en el fitxer "Col·legiats", del Col·legi que formula la consulta. Aquest i d'altres fitxers de titularitat pública responsabilitat del Col·legi, es creen a través d'un Anunci publicat al DOGC.

Segons la disposició de creació, el fitxer "Col·legiats" té per objecte el registre i control dels col·legiats del Col·legi que formula la consulta, *"en compliment de les funcions legal i estatutàriament assignades al Col·legi, com són l'ordenament de l'activitat professional dels col·legiats, vetllant per l'ètica i dignitat professionals, així com adoptar*

les mesures adreçades a evitar l'intrusisme professional i procurar l'harmonia i col·laboració entre els col·legiats, impedit la competència deslleial entre aquests”.

Segons consta en la mateixa disposició, en el fitxer Col·legiats es tracten dades de persones “amb la titulació exigida per la normativa vigent per la col·legiació, que exerceixin o pretenguin exercir la seva professió (...) al territori de Catalunya”, en concret:

“Dades de caràcter identificatiu: DNI, nom i cognoms, telèfon, fax, signatura, imatge, adreça (postal i/o electrònica), número de col·legiat

Dades de característiques personals: Data de naixement, Lloc de naixement, Nacionalitat

Dades acadèmiques i professionals: Formació i titulacions

Detalls d'ocupació: Experiència professional, Exercent / No exercent, Llocs de treball

Econòmics, financers i d'assegurances: Dades bancàries

Altres tipus de dades: Alta censal de l'activitat, Alta d'autònom”

Pel que fa a la finalitat i els usos per als quals el Col·legi tracta aquestes dades, segons la disposició citada, són els següents:

Registre de col·legiats; Control de títols d'exercici professional i especialització; Acreditació de l'habilitació professional dels col·legiats; Control d'incompatibilitats professionals; Gestió de quotes col·legials; Llistes de les diferents funcions dels professionals col·legiats; Emissió de certificacions relacionades amb l'exercici de potestats jurídiques i públiques; Comunicacions de serveis i activitats; Finalitats històriques i estadístiques; L'exercici de qualsevol altra potestat estatutària de dret públic.

III

L'article 16 de la LOPD concreta l'exercici del dret de cancel·lació en els següents termes:

“1. El responsable del tractament té l'obligació de fer efectiu el dret de rectificació o cancel·lació de l'interessat en el termini de deu dies.

*2. Han de ser rectificades o cancel·lades, si s'escau, les dades de caràcter personal el tractament de les quals **no s'ajusti al que disposa aquesta Llei** i, en particular, quan aquestes dades siguin inexactes o incompletes.*

3. La cancel·lació dóna lloc al bloqueig de les dades, i només s'han de conservar a disposició de les administracions públiques, els jutges i els tribunals, per a l'atenció de les possibles responsabilitats nascudes del tractament, durant el termini de prescripció d'aquestes responsabilitats. Complert aquest termini, s'ha de procedir a la supressió.

(...)

5. Les dades de caràcter personal han de ser conservades durant els terminis que preveuen les disposicions aplicables o, si s'escau, les relacions contractuals entre la persona o l'entitat responsable del tractament i l'interessat.”

La cancel·lació de dades personals en principi es justifica en el fet que el tractament pugui ser contrari a l'ordenament jurídic, singularment, a la normativa de protecció de dades i, en particular, al principi de qualitat, configurat en l'article 4.1 de la LOPD, segons el qual:

“Les dades de caràcter personal només es poden recollir per ser tractades, així com sotmetre-les a aquest tractament, quan siguin adequades, pertinents i no excessives en relació amb l'àmbit i les finalitats determinades, explícites i legítimes per a les quals s'han obtingut.”

El mateix article 4 de la LOPD afegeix que:

“(…)

4. Si les dades de caràcter personal registrades són inexactes, en tot o en part, o incompletes, han de ser cancel·lades i substituïdes d'ofici per les dades corresponents rectificades o completades, sens perjudici de les facultats que l'article 16 reconeix als afectats.

5. Les dades de caràcter personal han de ser cancel·lades quan hagin deixat de ser necessàries o pertinents per a la finalitat per a la qual han estat recollides o registrades.

No han de ser conservades de manera que permetin identificar l'interessat durant un període superior al necessari per a les finalitats d'acord amb les quals hagin estat recollides o registrades.

(…)”

És a dir, en el cas que el tractament de determinades dades personals deixi de resultar ajustat al que disposa la LOPD, o si per algun motiu les dades deixen de respondre amb exactitud a la realitat, l'interessat pot demanar-ne la cancel·lació. També correspon cancel·lar les dades quan el seu tractament deixa de ser necessari per a la finalitat que en justifica el tractament (en compliment del principi de finalitat, *ex. art. 4.2 LOPD*).

Caldrà, doncs, aplicar aquests principis per tal de precisar, en cada cas, quines dades poden ser o no objecte de cancel·lació.

IV

Vistos els termes de la consulta, en què el Col·legi pregunta com ha d'actuar en el supòsit que un col·legiat es doni de baixa del Col·legi i demani la cancel·lació de les seves dades, sense més concrecions, cal fer les següents consideracions generals.

El Col·legi haurà de donar sempre una resposta a qualsevol persona, en concret, a qualsevol col·legiat que exerciti un dret de cancel·lació, independentment que la cancel·lació sol·licitada sigui o no procedent, en els termes que es concreten en l'article 32.2 del RLOPD, al qual ens remetem.

Segons la consulta, “les dades de què disposa el Col·legi són les indicades en la inscripció ... (fitxer col·legiats)”. Es desconeix si el Col·legi, amb aquesta afirmació, es refereix a que només disposa de dades del col·legiat que ha sol·licitat la cancel·lació en aquest fitxer. Si fos aquest el cas, caldrà examinar la pertinença o no de cancel·lar les dades del col·legiat contingudes en aquest fitxer, exclusivament.

En qualsevol altre cas, davant d'una sol·licitud de cancel·lació de dades (així com d'exercici de la resta de drets ARCO, que formen part del contingut essencial del dret a la protecció de dades), el primer que hauria de fer el Col·legi és comprovar en quins dels fitxers de la seva responsabilitat es tracten dades personals del sol·licitant. En aquest sentit, cal tenir present que en els vuit fitxers creats en la disposició referida del Col·legi, es tracten dades de col·legiats, si bé no necessàriament de tots els col·legiats.

De fet, en el cas que un col·legiat vulgui donar-se de baixa del Col·legi, és probable que sol·liciti una cancel·lació general de dades, és a dir, una cancel·lació de totes les dades personals que tracta el Col·legi (sens perjudici que això sigui factible o no en atenció al que disposa la normativa). En aquest cas, o en qualsevol altre en què l'interessat no limiti la seva petició de cancel·lació a les dades d'un fitxer concret, caldrà

que el Col·legi examini, en primer lloc, en quins fitxers es tracten les dades de l'interessat.

El Col·legi també haurà de tenir en compte el que hagi pogut al·legar l'interessat, en relació amb els motius concrets que fonamenten l'exercici del dret de cancel·lació.

La “cancel·lació” de dades no equival necessàriament a l'esborrat o destrucció física de la informació –o del suport en què s'emmagatzema la informació– sinó que, en cas que la cancel·lació sigui pertinent, aquesta s'ha de traduir en un “bloqueig” de la informació, és a dir, en un cessament en l'ús de les dades, sens perjudici que algunes dades hagin de suprimir-se quan resulti pertinent. El bloqueig, en qualsevol cas, consisteix en la *“identificació i reserva d'aquestes dades amb la finalitat d'impedir-ne el tractament excepte per posar-les a disposició de les administracions públiques, jutges i tribunals, per a l'atenció de les possibles responsabilitats nascudes del tractament i només durant el termini de prescripció de les responsabilitats esmentades”*, transcorregut el qual caldria suprimir les dades (article 5.1.b) del RLOPD).

Per bé que ni la LOPD (article 16) ni el RLOPD (arts. 31 a 33) no supediten l'exercici del dret de cancel·lació a una justificació concreta, al·legada per l'interessat, en el cas que un col·legiat concreti la seva petició de cancel·lació –més enllà d'expressar la seva voluntat de donar-se de baixa del Col·legi–, això podria permetre determinar en millor mesura quines de les dades que es tracten en el fitxer “Col·legiats” poden ser cancel·lades –ja sigui bloquejades o esborrades–, i quines s'han de conservar.

En qualsevol cas, davant de peticions de cancel·lació de dades que puguin resultar poc clares en la seva redacció, és recomanable que el Col·legi demani a l'interessat que aclareixi o especifiqui l'abast de la cancel·lació i els motius pels quals considera que s'han de cancel·lar les seves dades. Aquesta concreció podria permetre una anàlisi més precisa per part del Col·legi a l'hora de ponderar si la cancel·lació de les dades del col·legiat està fonamentada i ha de prosperar, o bé si correspon denegar la cancel·lació de les dades.

V

Com es desprèn de l'article 16.3 de la LOPD, citat, l'exercici del dret de cancel·lació per part de l'interessat (article 3.e) LOPD), comporta en un primer moment el bloqueig de la informació. El bloqueig de les dades permet mantenir-les únicament a disposició de les administracions públiques, els jutges i els tribunals, per a l'atenció de les possibles responsabilitats nascudes del tractament de la informació, durant el termini de prescripció d'aquestes responsabilitats. Només quan és complert aquest termini, el qual pot variar en funció de la informació tractada i de les responsabilitats que es poden generar, s'hauria de procedir a la supressió o eliminació de la informació.

Ara bé, convé tenir present la previsió de l'article 33.1 del RLOPD, segons la qual:

“La cancel·lació no pertoca quan les dades de caràcter personal han de ser conservades durant els terminis que preveuen les disposicions aplicables o, si s'escau, les relacions contractuals entre la persona o l'entitat responsable del tractament i l'interessat que van justificar el tractament de les dades.”

És a dir, el responsable del fitxer (article 3.d) LOPD), en el cas que ens ocupa, el Col·legi, ha de poder conservar tota o part de la informació personal que tracta, encara que l'interessat en demani la cancel·lació, sempre que això es justifiqui en la normativa o disposicions que resultin aplicables, o en les relacions contractuals establertes entre responsable i afectat.

En el cas examinat, la normativa de protecció de dades permet que el Col·legi no cancel·li, és a dir, no bloquegi ni suprimeixi determinades dades del col·legiat que demana la baixa, tractades en el fitxer "Col·legiats", mentre aquestes puguin ser necessàries per al correcte compliment de les funcions que el Col·legi té atribuïdes. En aquests casos, la cancel·lació "no pertoca", i el Col·legi així ho haurà de justificar en la resolució de la sol·licitud.

Atès el règim aplicable al dret de cancel·lació de dades, el Col·legi ha d'examinar quines dades del col·legiat podrien tenir rellevància en el futur als efectes de poder exercir les funcions que la normativa li atribueix i, en conseqüència, ha de conservar aquestes dades. Pel que fa a la resta de les dades personals del col·legiat que sol·licita la cancel·lació, atès que sí es poden cancel·lar, s'hauran de bloquejar i, si escau, suprimir. Respecte les dades bloquejades, el Col·legi ha d'abstenir-se de seguir realitzant qualsevol tractament, però aquestes dades continuen disponibles, si és necessari, per a les administracions públiques, els jutges i els tribunals que les poguessin requerir, per atendre les possibles responsabilitats nascudes del tractament (article 16.3 LOPD).

VI

Cal tenir en compte que la Llei 7/2006, de 31 de maig, de l'exercici de professions titulades i dels col·legis professionals, estableix que els col·legis de professions titulades de col·legiació obligatòria exerceixen una sèrie de funcions públiques. Com concreta l'article 39 de la Llei 7/2006, els Col·legis poden, entre d'altres, exercir la potestat disciplinària sobre els col·legiats, garantir que l'exercici professional s'adeqüi a la normativa, vetllar pels drets i pel compliment dels deures dels col·legiats, o controlar les situacions d'intrusisme i les actuacions professionals irregulars. Això, a banda que, en tant que entitats de base associativa privada, els col·legis professionals també poden exercir altres activitats de diferent naturalesa (article 40 de la Llei 7/2006).

Pel que fa al Col·legi que formula la consulta, cal referir-se als seus Estatuts.

Com s'ha apuntat, pel que fa a les dades personals del col·legiat que es dona de baixa i demana la cancel·lació de dades, quan aquestes puguin ser rellevants per a l'exercici de les funcions del Col·legi previstes en la normativa esmentada, no haurien de ser cancel·lades.

En concret, la consulta fa referència, específicament, a "la informació relativa als anys de col·legiació".

La professió relacionada amb el Col·legi és una professió titulada i col·legiada, és a dir, és necessària una determinada titulació per al seu exercici professional i, a més, els professionals que l'exerceixen queden integrats en el corresponent col·legi professional i han de complir les normes de col·legiació corresponents, per a poder exercir la professió (articles 1 a 3, 6.1 i 10 de la Llei 7/2006). El Col·legi controla, en base a la normativa citada, el compliment per part dels professionals dels seus deures i dels requisits d'exercici de la professió.

El Col·legi ha de tenir constància de la col·legiació i de la seva durada, entre d'altres coses, perquè dóna fe del compliment del requisit de col·legiació obligatòria per part d'un professional concret. El Col·legi ha de tenir constància d'aquesta realitat (existència i durada de la col·legiació), en atenció a l'exercici de les seves funcions. La conveniència que el Col·legi tracti i disposi d'aquesta informació personal no desapareix amb la sol·licitud de baixa del col·legiat o amb l'exercici del dret de cancel·lació, ja que aquella es vincula i fonamenta en l'exercici de funcions assignades

per la normativa citada. El Col·legi es converteix en “garant”, com apunta la pròpia consulta, és a dir, en dipositari d'aquesta informació, de la que ha de donar fe independentment que un col·legiat es doni de baixa.

Per tant, la informació relativa al fet que ha existit una col·legiació, i que aquesta ha durat un temps determinat, no és una informació que pugui ser cancel·lada en el cas que un col·legiat que es dona de baixa així ho sol·liciti, sinó que el Col·legi l'ha de conservar.

A banda d'això, es pot donar el cas que un antic col·legiat demani la reincorporació al Col·legi, un temps després d'haver-se donat de baixa.

Segons els Estatuts, *“en cas de pèrdua de la condició de persona col·legiada, es pot sol·licitar la reincorporació si es compleixen els mateixos requisits que per adquirir la condició esmentada. En aquest cas, es manté el número de col·legiació anterior a la baixa. (...)”*

Per tant, si es produeix la petició de reingrés, el Col·legi ha d'estar en disposició de tractar aquest número de col·legiació –que és una de les dades que es tracta en el fitxer “Col·legiats”-, entre d'altra informació del col·legiat, si escau, com podria ser la relativa al compliment dels requisits de col·legiació. Per tant, la dada relativa al número de col·legiat no es pot cancel·lar.

També cal tenir en compte que la pèrdua de condició de col·legiat no allibera del compliment d'obligacions vençudes.

Els Estatuts especifiquen els motius que suposen la pèrdua de la condició de persona col·legiada, entre d'altres, la *“baixa voluntària comunicada per escrit”*, i afegeix que *“la pèrdua de la condició de persona col·legiada no allibera del compliment de les obligacions vençudes. Aquestes obligacions es poden exigir als interessats o als seus hereus”*.

Per tant, per fer efectiu el compliment de les obligacions (pagament de quotes, per exemple), que puguin existir, el Col·legi hauria d'estar en disposició de contactar amb l'antic col·legiat –per la qual cosa necessitaria dades identificatives de contacte- i disposar, si escau, de dades bancàries (un número de compte) per fer efectiu un possible cobrament de determinades quotes vençudes. En aquest cas, aquestes dades tampoc no es poden cancel·lar, sinó que el Col·legi ha de poder conservar-les.

Ara bé, en el cas que el Col·legi comprovi que un col·legiat que demana la baixa no té cap obligació vençuda que hagi d'implicar cap cobrament de diners, això podria fer innecessari el tractament i la conservació, per part del Col·legi, de les dades bancàries relatives al compte corrent, que es tracten en el fitxer “Col·legiats” o altres dades econòmiques. En aquest cas, les dades bancàries sí es podrien bloquejar i, si escau, suprimir.

En la consulta també es fa esment als “cursos que acrediten la seva formació professional”, en referència al col·legiat que s'ha donat de baixa.

En primer lloc, als efectes de la possible conservació o bé de la cancel·lació de dades, cal referir-se a aquelles dades sobre la formació que ha impartit el propi Col·legi o de la qual aquest n'és responsable, en alguna mesura. Al respecte, es pot considerar que el Col·legi n'ha de tenir constància independentment del fet de la baixa del col·legiat, sempre a efectes del compliment de les funcions que li atribueix la normativa. Per tant,

es podria considerar que el Col·legi no ha de cancel·lar les dades relatives a aquest tipus de formació.

En canvi, pel que fa a informació sobre altre tipus de formació de l'antic col·legiat, que forma part del seu currículum però que no ha estat impartida o simplement no té relació directa amb el Col·legi, es pot considerar que aquesta sí es pot cancel·lar, en el sentit de bloquejar-la i, probablement, suprimir-la.

En definitiva, aquestes i d'altres situacions poden fonamentar que, en base a la normativa aplicable (Llei 7/2006 i Estatuts), el Col·legi hagi d'estar en disposició de seguir tractant, al menys, part de la informació de l'antic col·legiat, que per tant no ha de ser cancel·lada. Això no ha de portar, necessàriament, a haver de conservar tota la informació disponible, ni a conservar la mateixa informació en tots els casos de col·legiats que es donen de baixa i sol·liciten la cancel·lació.

VII

Pel que fa al criteri d'actuació en relació amb les dades de col·legiats donats de baixa que es conservin, caldria procedir al seu "marcatge".

Així, el Col·legi, davant de qualsevol sol·licitud de baixa per part d'un col·legiat, hauria d'indicar la circumstància que el col·legiat "ha causat baixa", junt amb la informació personal que tracta d'aquest col·legiat. Es recomana doncs que s'incorpori una anotació marginal, una indicació relativa al fet que l'interessat i titular de les dades ha causat baixa com a col·legiat.

Respecte d'aquesta informació "marcada", el Col·legi s'hauria d'abstenir de dur a terme tractaments inherents a la condició de professional en situació d'alta. El Col·legi només podria dur a terme, respecte d'aquesta informació, els tractaments que siguin estrictament necessaris als efectes de poder exercir les funcions que li atribueix la normativa, en els termes apuntats en aquest dictamen.

En relació amb això recordem que, segons l'article 16.2 de la LOPD, les dades han de ser cancel·lades, si s'escau, quan aquestes dades siguin "inexactes o incompletes". Mantenir la informació personal que es tracta actualitzada i conforme a la realitat, és una obligació del responsable, en aquest cas, del Col·legi.

En aquest sentit, una anotació o "marca" afegida a les dades del col·legiat que es dona de baixa i, si és el cas, que sol·licita la cancel·lació, facilitaria al Col·legi la gestió correcta de la informació, i permetria donar la suficient veracitat o exactitud a la informació personal relativa als col·legiats, en compliment del principi de qualitat.

D'acord amb les consideracions fetes fins ara, en relació amb la consulta plantejada, es fan les següents,

Conclusions,

El Col·legi ha de donar sempre una resposta a qualsevol persona, en concret, a qualsevol col·legiat que exerciti un dret de cancel·lació, independentment que la cancel·lació sol·licitada sigui o no procedent, en els termes que es concreten en l'article 32.2 del RLOPD.

La normativa de protecció de dades permet que el Col·legi no cancel·li, és a dir, no bloquegi ni supimeixi determinades dades del col·legiat que demana la baixa, tractades en el fitxer "Col·legiats", mentre aquestes puguin ser necessàries per al correcte compliment de les funcions que la normativa atribueix al Col·legi. En aquests casos la cancel·lació "no pertoca", sinó que el Col·legi ha de conservar aquestes dades, i així ho haurà d'explicar a l'interessat.

Pel que fa a la resta de les dades personals del col·legiat que sol·licita la cancel·lació, atès que sí es poden cancel·lar, s'hauran de bloquejar i, si escau, suprimir. Respecte les dades bloquejades, el Col·legi ha d'abstenir-se de seguir realitzant qualsevol tractament, però aquestes dades continuen disponibles, si és necessari, per a les administracions públiques, els jutges i els tribunals que les poguessin requerir, als efectes oportuns.

En relació amb les dades de col·legiats donats de baixa que es conservin sense bloquejar, caldria procedir al seu "marcatge", indicant la circumstància que el col·legiat "ha causat baixa".

Barcelona, 11 d'abril de 2013